

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора педагогічних наук, професора
завідувачки кафедри менеджменту та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності, економіки і маркетингу
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
МОН України

Рідей Наталії Михайлівни

на дисертацію **Топалової Марії Борисівни** на тему:

«Теоретичні і методичні аспекти професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Дисертаційне дослідження виконано на актуальну тему з обґрунтуванням необхідності задоволення соціального замовлення на професійну підготовку майбутніх педагогічних працівників для екологічного виховання дошкільників. На сучасному етапі суспільного розвитку, в умовах загострення глобальних екологічних проблем та переосмислення взаємодії людини з природним середовищем, здійснюється перехід від утилітарно-споживацької парадигми до еколого-гуманістичної, що зумовлює необхідність імплементації принципів сталого розвитку в систему взаємин «природа – людина – суспільство» та актуалізує потреби у професійній підготовці майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників з метою забезпечення ефективної реалізації стратегії та освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності організації соціокультурних форм закладів вищої освіти для сталого розвитку України. Тема дослідження М.Б. Топалової є актуальною і своєчасною.

Структура дисертаційної роботи є обґрунтованою. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списків використаних джерел та додатків.

Суперечності, що чітко сформульовано у вступі, визначають актуальність проблеми дослідження; чітко сформульовано мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження; вдало підібрано ряд сучасних методів дослідження.

Визначено новизну дисертаційного дослідження, яка відповідає змісту захисних положень, а саме: аксіологічний зміст контентів правового і технічного регулювання професійної підготовки та розвитку майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників у системі безперервної освіти; застосовано засоби освітнього маркетингу досвіду та комерційних пропозицій надання освітніх послуг у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта, освітнього ступеня Бакалавр; уточнено пріоритети досвіду міжнародних практик професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників; розроблено та обґрунтовано зміст і структуру готовності

педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників та критеріальний апарат (критерії – природоохоронний/ природно-ресурсний; екологічний; збалансованого природокористування; екологічної відповідальності) з метою визначення релевантності процесу організації їх професійної підготовки – готовності майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників за рівнями (низький, достатній, високий), у обраних педагогічних умовах соціальної турбулентності; синхронізація інституційних потенціалів ЗВО; кадрового забезпечення науково-педагогічного персоналу, родин та закладів дошкільної освіти; уточнено тезаурус педагогічної проблеми з методологічним обґрунтуванням соціокультурного значення професійної підготовки та розвитку майбутніх педагогічних працівників для екологічного виховання дошкільників; в авторському формулюванні зміст понять «професійна підготовка майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників», «готовність педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників»; розроблено, обґрунтовано й верифіковано модель та методiku організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників; подальшого розвитку набули теорія і методика професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників.

Суттєво, що практично значимим є результати, які спрямовано на забезпечення: комплексу навчально-методичного забезпечення організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які сприяють формуванню здатності та готовності майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників; впровадження елементів удосконалення змісту навчальних дисциплін для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта освітнього ступеня Бакалавр за циклами: загальної підготовки – «Безпека життєдіяльності», «Екологія»; професійної підготовки: психолого-педагогічного спрямування – «Психологія загальна», «Психологія педагогічна», «Психологія дитяча», «Психологія дитячої творчості», «Педагогіка загальна», «Педагогіка дошкільна», «Педагогічна творчість»; науково-предметного спрямування – «Вступ до фаху», «Основи та методика природознавства», «Вікова фізіологія та валеологія», «Основи наукових досліджень»; вибіркових дисциплін – «Сучасні технології в дошкільній освіті», «Методика і технології соціалізації дошкільників», «Педагогічна взаємодія ЗДО з родиною» з питань екологічного виховання дошкільників, розроблено програмні результати навчання зі загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями, здатностями та готовністю майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників; дисертаційні положення підкріплено конспектами лекцій, методичними розробками для практичних занять з навчальних дисциплін (Moodle) циклів природничих, психолого-педагогічних наук, «Валеологічна та екологічна освіта дітей дошкільного віку», «Педагогічний супровід обдарованої дитини»;

«Іміджіологія», «Практикум з вирішення педагогічних задач», «Технології культури-дозвіллієвої діяльності».

Розлого представлено інформацію про впровадження та апробацію результатів дослідження; розкрито особистий внесок у працях, написаних дисертанткою у співавторстві; наукові праці здобувачки відповідають темі педагогічного дослідження.

У першому розділі «Методологічне обґрунтування педагогічної проблеми професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників» здійснено: дефінітивний аналіз тезаурусу професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників; структурно-організаційний та компаративний аналіз стану професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників в Україні та міжнародних педагогічних практик її організації.

У другому розділі «Науково-методичне та правове забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників» здійснено аксіологічний аналіз правового і технічного регулювання професійної підготовки та розвитку майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників. Зокрема, Топаловою М. Б. здійснено контент-аналіз та добір загально- і конкретно-наукових методологічних підходів і принципів розроблення та впровадження моделі та методики організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників; розроблено методику організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників.

У третьому розділі «Розробка, обґрунтування та верифікація моделі організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників» дисертанткою розроблено та обґрунтовано критеріальний апарат оцінювання рівнів готовності педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників у процесі організації професійної підготовки; розроблено, обґрунтовано та верифіковано модель організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників.

Дисертаційна робота Топалової М.Б. характеризується самостійністю наукового пошуку та достатнім рівнем теоретичного узагальнення, методологічного обґрунтування та експериментальної достовірності наукових результатів.

Між тим, дисертаційна робота Топалової М. Б. не позбавлена можливостей її удосконалення, з приводу яких виникають наступні побажання:

1. У розділі 1. Методологічне обґрунтування педагогічної проблеми професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників, підрозділі 1.1. Дефінітивний аналіз тезаурусу професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного

виховання» наведено такі поняття як «готовність» та «здатність». Варто було б обґрунтувати їх виокремлення.

2. У розділі 1. Методологічне обґрунтування педагогічної проблеми професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників, підрозділі 1.2. Структурно-організаційний аналіз стану професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників в Україні бажано конкретизувати специфіку досвіду організації професійної підготовки в закладах вищої освіти.

3. Дисертаційну роботу прикрасило б більш розгорнуте обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників.

4. У розділі 3 Розробка, обґрунтування та верифікація моделі організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників, підрозділі 3.1 Проектування та обґрунтування моделі організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників» у моделі організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників представлено методи навчання і виховання за О. Гребенюком та І. Мар'єнко. Хоча у розділі 2 Науково-методичне та правове забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників, підрозділі 2.3. Методика організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників подано і методи навчання (метод аналізу ситуацій (аналіз конкретних педагогічних ситуацій з екологічного виховання та розробка шляхів їх вирішення), метод екологічних ігор (розробка та апробація сценаріїв екологічних ігор для дітей), методи практичної діяльності (організація та проведення екологічних досліджень з дошкільниками), метод мозкового штурму (генерування ідей для реалізації проєктів, для екоактивностей із дошкільниками), то які ж пріоритети дисертантки до добору навчальних та виховних методів організації професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників демонструють її дослідницьку позицію?

5. Дисертаційна робота переобтяжена складними дефінітивними конструкціями у конкретних предметних контентах освітніх компонентів.

Висловлені зауваження та побажання спрямовано на удосконалення дисертаційного дослідження та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Аналіз дисертації дає підстави для висновку про те, що доробок Топалової М.Б. «Теоретичні і методичні аспекти професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників до екологічного виховання дошкільників» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011– Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент:

доктор педагогічних наук, професор
завідувачка кафедри менеджменту
та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності,
економіки і маркетингу,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

